

Scurte considerații privind impactul digitalizării asupra sistemului judiciar românesc și nevoia de adaptare a profesiei de avocat la noile tehnologii

Brief considerations on the impact of digitalization on the Romanian judicial system and how lawyers need to adapt to new technologies

Brèves considérations sur l'impact de la numérisation sur le système judiciaire roumain et la manière dont les avocats doivent s'adapter aux nouvelles technologies

Avocat Parolea-Moga Teodora
Baroul Sibiu

Având în vedere punctul de cotitură în care ne aflăm, respectiv momentul în care justiția tradițională este înlocuită ușor, ușor de justiția digitală, am considerat oportună analiza modulului în care se reformează sistemul judiciar, implicațiile pe care noile tehnologii le au asupra drepturilor omului, precum și nevoia de adaptare a profesiei de avocat la toate aceste schimbări. Prezentul articol nu urmărește expunerea unei imagini generalizate și rigide, ci reprezintă viziunea unui avocat stagiar asupra modulului în care digitalizarea se oglindește în actele de justiție și, implicit, în profesia de avocat, precum și provocările cărora trebuie să le facem față în acest context.

Aspecte introductive

Putem afirma că suntem norocoși să trăim într-o eră a tehnologiei, unde inteligența artificială se împletește cu rațiunea umană, formând un duo destinat să ne ușureze viața. În prezent, oamenii sunt înconjurați de tehnologie, dând naștere unei sinergii ce era greu de imaginat la începutul acestui mileniu. Tehnologia, care acum câteva decenii era prezentă doar în peliculele *science-fiction*, a ajuns astăzi la îndemâna oricui, devenind parte integrantă din viața de zi cu zi a majorității oamenilor. Apariția și dezvoltarea fulminantă a acesteia a condus la un progres al societății pe planuri multiple, dar a venit la pachet și cu provocări și neliniști care au început să încolțească în sufletele noastre.

Întrucât procesul de tehnologizare s-a extins în nenumărate direcții, acaparând fiecare bucățică din viețile noastre, oamenii au fost nevoiți să se adapteze noilor tendințe și să evolueze odată cu noile tehnologii. Am ajuns în punctul în care internetul și aparatura inteligentă și-au însușit rolul de a ne fi camarazi de nădejde și de a ne ajuta să rezolvăm mai ușor problemele ivite în viața cotidiană.

Regăsim digitalizarea în tot ceea ce ne înconjoară, în toate domeniile și activitățile la care luăm parte. Astfel, era inevitabil ca impactul noilor tehnologii să nu se răsfrângă și asupra sistemului judiciar, venind cu o serie de beneficii și provocări cărora trebuie să le facă față toți participanții actului de justiție, inclusiv noi, avocații. În cele ce urmează, mi-am propus să inițiez o călătorie în care stațiile vor fi reprezentate de cele mai importante schimbări care oglesc impactul noilor tehnologii asupra sistemului judiciar românesc, analizând deopotrivă și modul în care profesia de avocat trebuie să țină pasul cu acestea.

1. Accelerarea procesului de digitalizare a sistemului judiciar românesc în contextul pandemiei

Întrucât trăim într-o eră a tehnologiei, în care automatizările sunt la ordinea zilei, iar internetul reprezintă o realitate virtuală în care ne cufundăm cu toții, încrucișându-se din ce în ce mai mult cu realitatea fizică, era previzibil ca digitalizarea să se răspândească și la nivelul sistemelor judiciare.

Timpul, care pare din ce în ce mai scurt, ne-a împins să căutăm cele mai rapide soluții pentru problemele noastre, ajungând să ne adăpostim sub umbrela protectoare a internetului și, implicit, a noilor tehnologii. Informațiile pe care în trecut le găseam după ore de cercetare petrecute în biblioteci, acum, sunt la un click distanță. Internetul și-a făcut cunoscută existența și în cadrul sistemului judiciar, respectiv în profesia de avocat, beneficiile utilizării noilor tehnologii ieșind la suprafață rând pe rând.

În țara noastră, acest proces a început timid, cu pași mici, lăsând impresia că vor mai trece ani sau zeci de ani până când inteligența artificială va veni în ajutorul factorului uman sau chiar îl va înlocui. Cu toate acestea, odată cu pandemia generată de virusul SARS-CoV-2, care a condus la implementarea a nenumărate restricții, s-au născut presiuni suplimentare de dezvoltare, resimțindu-se, totodată, o nevoie acută de accelerare a procesului de digitalizare¹.

În majoritatea instanțelor de judecată de pe teritoriul țării noastre, pentru a se limita răspândirea virusului, au fost luate o serie de măsuri mai mult sau mai puțin drastice. Accesul în sălile de judecată a fost limitat, consultarea dosarelor se putea realiza doar în baza unei programări, cauzele au fost repartizate în diferite intervale orare, iar comunicarea cu sistemul judiciar s-a realizat preponderent prin intermediul poștei electronice.

Având în vedere aceste circumstanțe speciale, s-a născut o nevoie stringentă de a se digitaliza, pe cât mai mult posibil, sistemul judiciar. O reformă ce ar fi durat ani de zile a fost realizată în doar câteva luni, luând prin surprindere atât participanții la actul de justiție, cât și justițiabilii. Toate modificările erau menite să asigure respectarea drepturilor omului, precum și să garanteze calitatea actului de justiție în condițiile pandemiei, dovedindu-și însă eficacitatea și după momentele de relaxare ale restricțiilor.

2. Principalele reforme digitale și modul în care avocatura a trebuit să se adapteze schimbărilor

În cele ce urmează, ne vom îndrepta atenția asupra celor mai importante modificări implementate cu ajutorul inteligenței artificiale, aduse sistemului judiciar², care s-au reflectat și asupra profesiei de avocat, după cum urmează: implementarea dosarului electronic, comunicarea digitală a actelor de procedură, utilizarea videoconferințelor, comunicarea online

¹R.A. Bănică, Digitalizarea justitiei în contextul pandemiei COVID-19 și implicațiile digitalizării asupra drepturilor constituționale, Revista de Drept Constituțional, nr. 2, 2020, p. 105-106.

²Deși nu putem vorbi despre o modernizare generală, avem credința fermă că această reformă digitală se va extinde, în termen scurt sau mediu, în toate instanțele din România.

cu clienții, verificarea soluțiilor prin intermediul portalului de justiție, platformele online de intermediere, și altele.

2.1. Dosarul electronic - între beneficii și neajunsuri

De zeci de ani, înscrisurile care alcătuiesc un dosar aflat pe rolul unei instanțe se regăsesc fizic, între două coperti cartonate, prinse cu o sfoară albă. Studiul respectivelor înscrisuri se putea realiza, până de curând, ori în sala de judecată, ori la arhivă, fiind necesară deplasarea la sediul instanțelor.

Prin dezvoltarea aplicației dosarului electronic de către specialiștii IT din cadrul instanțelor, avocații și justițiabilii pot vizualiza și descărca documentele scanate și încărcate în baza de date a instanței, dosarul fiind actualizat în mod constant, în funcție de înscrisurile nou înregistrate. Astfel, pentru a studia documentele din dosar, pentru a lectura conținutul încheierilor de la termenele anterioare sau pentru a afla dacă au fost depuse înscrisuri noi înainte de termenul de judecată, avocații sau justițiabilii nu trebuie să mai petreacă ore în șir la arhiva instanțelor și nici să alerge de la o sală la alta, înainte de începerea ședințelor de judecată.

Accesul la dosarul electronic se poate realiza fie cu ajutorul unei parole care este comunicată justițiabilului prin intermediul unei citații, fie prin formularea unei cereri de acces la dosarul electronic, transmisă instanței pe rolul căreia se află dosarul. Platformele au o interfață prietenoasă pentru orice utilizator, aplicația digitală fiind intuitivă și la îndemâna oricărei persoane care deține minime cunoștințe informatice. De asemenea, unele instanțe³ răspund cu un e-mail generat automat, prin care îți este confirmat accesul la dosarul electronic, dar și primirea și înregistrarea documentelor transmise prin intermediul poștei electronice.

Nu există o singură platformă dezvoltată la nivel național, fiecare instanță implementând un sistem diferit, conform propriilor viziuni. Conștientizând nevoia de omogenizare a aplicațiilor privind dosarele electronice la nivel național, Ministerul Justiției derulează un contract având ca obiect servicii de consultanță, expertiză și furnizare software și hardware pentru modulul pilot, necesare pentru realizarea analizei la nivel macro în vederea dezvoltării noului sistem electronic de management al cauzelor⁴. Se au în vedere tipuri de acțiuni precum dezvoltarea sistemelor informatice necesare asigurării unui grad sporit de transparență și accesibilitate a serviciilor furnizate de sistemul judiciar, respectiv îmbunătățirea accesului la jurisprudență în mediul online prin publicarea hotărârilor judecătorești și îmbunătățirea accesului în sistem electronic la dosarele de judecată (e-file)⁵.

Desigur, nu toate instanțele de judecată se pot lăuda cu dezvoltarea unui asemenea sistem, însă odată ce sistemul judiciar a început procesul de digitalizare, este doar o chestiune de timp până când vom putea accesa online dosarele aflate pe rolul oricărei instanțe. Consider că, pentru o omogenizare a modului de lucru prin intermediul dosarului electronic, ar trebui

³ Spre exemplu, Curtea de Apel Iași transmite utilizatorului, după înaintarea cererii de acces la dosarul electronic, o notificare privind confirmarea cererii și un link prin accesarea căruia i se va permite consultarea dosarului. De asemenea, pentru încurajarea comunicării digitale, este utilizat și următorul îndemn: „*Pentru o mai bună comunicare între instanță și dumneavoastră, viitoarele comunicări se vor face și pe cale electronică.*”

⁴ R.A. Bănică, op. cit., p. 112.

⁵ Conform Ghidului solicitantului IP19/2020 (MySMIS: POCA/837/2/3).

luate măsuri la nivel național în ceea ce privește aplicațiile dezvoltate. Astfel, pentru a fi asigurat accesul cetățenilor în mod egal și prin utilizarea aceleiași platforme, la fiecare instanță în parte, ar trebui implementată aceeași aplicație, la nivel național, pentru a se înlătura diferențele identificate între platformele utilizate în prezent.

Pe lângă acest aspect, s-a mai reținut⁶ drept neajuns și faptul că documentele din dosarul de urmărire penală nu sunt scanate și încărcate în spațiul virtual. De asemenea, întrucât factorul uman este cel care procedează la scanarea documentelor, caracterul complet sau incomplet al înscrisurilor încărcate, precum și scanarea rapidă sau cu întârziere depind tot de omul din spatele calculatorului. Mai mult, ceilalți participanți la înfăptuirea actului de justiție, în special avocații, nu pot încărca direct pe platforma dosarului electronic documentele ce se doresc a fi comunicate instanței, trebuind parcursă procedura clasică, prin intermediul registraturii instanțelor.

În ceea ce privește aspectele pozitive identificate, datorită implementării sistemului dosarului electronic, vechile obiceiuri au început să dispară, întrucât înscrisurile dintr-un dosar pot fi accesate din orice loc, în orice moment, dacă ai la îndemână un dispozitiv inteligent. Dosarul electronic a devenit un prieten de nădejde al avocatului, fiind eliminată necesitatea alocării unor resurse de timp necesare deplasării fizice la instanță pentru studiul fizic al dosarului, ajutând totodată la o comunicare rapidă între instanță și justițiabil/avocat. De asemenea, întrucât ne aflăm într-o eră în care există preocupări semnificative față de protejarea mediului înconjurător, implementarea dosarului electronic ajută și la reducerea consumului de hârtie și a consumabilelor utilizate în procesul de copiere sau listare, fiind diminuată semnificativ poluarea mediului.

2.2. Comunicarea înscrisurilor prin intermediul poștei electronice

O altă soluție avută în vedere de instanțe, în vederea limitării contactului fizic, în contextul pandemiei cu virusul SARS-CoV-2, a fost comunicarea prin intermediul poștei electronice (e-mail). Ceea ce în timpul pandemiei era o soluție preferată pentru a se limita contactul fizic, în unele cazuri fiind obligatorie comunicarea prin e-mail, după relaxarea restricțiilor transmiterea electronică a documentelor a devenit o posibilitate a justițiabililor, a avocaților și a celorlalți participanți la actul de justiție.

În prezent, transmiterea documentelor nu mai este limitată la utilizarea poștei obișnuite, ci se poate realiza mult mai ușor, prin intermediul poștei electronice. Comunicarea digitală este accesibilă, rapidă și ieftină. Nu mai este nevoie să te deplasezi la un oficiu poștal sau la sediul unei societăți de curierat, întrucât înscrisurile pot fi trimise de oriunde te-ai afla.

Mai mult, nu mai ești obligat să te încadrezi în programul de lucru al instanțelor sau al oficiilor poștale, întrucât actele de procedură transmise prin e-mail, în ultima zi a termenului procedural care se socotește pe zile, după ora la care activitatea încetează la instanță, sunt socotite a fi depuse în termen, așa cum a stabilit Înalta Curte⁷.

⁶ S. Stănilă, *Tehnologia informației și comunicațiilor în sistemul judiciar*, Revista Universul Juridic, nr. 4, aprilie 2020, p. 115.

⁷ Decizia nr. 45/2020 a ÎCCJ privind examinarea sesizării formulate de Tribunalul Gorj – Secția I civilă, în Dosarul nr. 14.725/318/2019, în vederea pronunțării unei hotărâri prealabile, publicată în Monitorul Oficial al României, Partea I, nr. 961 din 20 octombrie 2020.

Există beneficii și în ceea ce privește reflectarea precisă a datei și orei la care au avut loc operațiunile de transmitere, datele respective fiind stocate atât în memoria dispozitivelor aflate la sediul instanțelor, cât și în aplicațiile de poștă electronică. Astfel, se poate verifica cu ușurință dacă documentele au fost depuse în termen sau nu, cu consecințe asupra incidenței sancțiunilor procedurale.

O problemă care s-a ridicat în practică este legată de volumul mare de înscrisuri transmise prin poșta electronică, pe care instanța trebuie să le printeze, pentru a le atașa fizic la dosarul cauzei. În cazul în care sunt comunicate documente de sute de pagini prin intermediul poștei electronice, costurile vor fi foarte ridicate, iar personalul auxiliar al instanței va fi supraîncărcat.

În ceea ce privește comunicarea în sens invers, respectiv citarea și emiterea actelor de procedură de către instanțe, procesul este mai delicat. În prezent, având în vedere că nu toate persoanele dețin cutii poștale electronice, respectiv adrese de e-mail, este foarte dificil să se realizeze comunicarea actelor de procedură majoritar sau exclusiv digital. Cu toate acestea, considerăm că, în măsura în care este posibilă transmiterea actelor online, de către instanță, utilizarea poștei electronice vine la pachet cu multiple beneficii. Pe lângă cele expuse mai sus, legate de celeritatea procedurii și de comunicarea facilă cu justițiabilii/avocații, prin transmiterea online a actelor de procedură s-ar micșora costurile și resursele extrem de mari ocazionate de comunicarea tradițională, prin poșta clasică.

Chiar dacă pare un deziderat greu de atins, modalitatea de citare și de comunicare a actelor de către instanță, prin intermediul poștei electronice, a fost reglementată deja de legiuitorul român și implementată de unele instanțe⁸. Astfel, conform art. 53 alin. (1) din Regulamentul din 17 decembrie 2015 de ordine interioară al instanțelor judecătorești, „Grefierul care participă la ședința de judecată are următoarele atribuții: **realizează citarea și încunoștințarea părților și comunicarea actelor prin telefon, telegraf, prin poștă electronică sau fax sau prin alte mijloace prevăzute de lege și întocmește referatul privind modalitatea de încunoștințare sau comunicare și obiectul acesteia, care se atașează la dosar.**”

De asemenea, a fost votat și un proiect legislativ care prevede comunicarea hotărârilor civile prin e-mail. Potrivit acestui proiect, după art. 154 din Codul de procedură civilă, se introduce un nou articol 154¹, cu următorul cuprins: „**Comunicarea hotărârilor judecătorești se va face, din oficiu, prin poșta electronică, dacă partea a indicat instanței datele corespunzătoare în acest scop, direct sau la solicitarea expresă a instanței, în timpul procesului**”. Hotărârile vor fi considerate ca fiind comunicate, așa cum prevede proiectul, la momentul la care se primește confirmarea, din partea sistemului folosit, că au ajuns la destinatar. Totuși, **dacă transmiterea prin e-mail nu e posibilă**, de pildă, când instanța nu are adresa sau când sistemul dă eroare la transmiterea mesajului, comunicarea hotărârilor se va face

⁸ Spre exemplu, Judecătoria Sibiu a realizat o comunicare electronică a citației într-un dosar civil, prin comunicarea unui e-mail reprezentantului părții, unde pentru vizualizarea directă și confirmarea primirii citației trebuia accesat link-ul inserat. În momentul în care a fost accesat link-ul, s-a deschis o nouă fereastră în browser, cu adresa *doc.curteadeapelalbaiulia.ro*, unde a fost permis accesul la citație. După ce a fost deschis documentul cu citația, s-a înregistrat ziua, ora și minutul respectiv, începând astfel să curgă termenul până la care trebuiau îndeplinite obligațiile instituite de instanță.

după procedurile actuale. Pentru a se aplica, proiectul trebuie să fie adoptat de Camera Deputaților, promulgat de președintele țării și publicat în Monitorul Oficial.

Deși implementarea unui sistem de comunicare a citațiilor și actelor de procedură preponderent digitalizat pare departe în acest moment, consider că ne aflăm la începutul unei reforme în acest sens, care s-ar dovedi benefică din perspectiva eficienței și a costurilor, câștigurile fiind de toate părțile. Cu toate acestea, este necesară o reglementare unică la nivelul întregii țări, pentru a se asigura respectarea principiului liberului acces la justiție și pentru a nu crea discriminări între justițiabili care se adresează unei instanțe sau alteia⁹.

2.3. Audierile prin intermediul videoconferinței

Audierea prin intermediul videoconferinței a devenit des utilizată, preponderent în procesul penal, pentru a se limita contactul direct dintre judecător, procuror, greșier, avocat, pe de o parte, și justițiabili, pe cealaltă parte. Cel mai frecvent ne întâlnim cu videoconferința în cazul în care inculpații/condamnații sunt privați de libertate și se regăsesc fie în centrele de rețineră și arest preventiv, fie în penitenciare și se urmărește stabilirea unei conexiuni fără a mai fi necesară deplasarea acestora la sediul instanței.

În procesul penal a fost reglementată această modalitate de comunicare, care permite utilizarea videoconferinței ca modalitate de desfășurare a cercetării judecătorești, prin intermediul art. 106 alin. 2, art. 204 alin. 7, art. 235 alin. 3, art. 364 alin. 1, art. 364 alin. 4 și art. 597 alin. 2¹ C. proc. pen.

Această metodă a fost ideală pentru limitarea răspândirii virusului SARS-CoV-2, însă s-au remarcat și alte beneficii. Prin utilizarea videoconferinței nu se mai procedează la deplasarea deținutului, fiind economisite diverse resurse, precum combustibilul și forța de muncă reprezentată de personalul calificat ce ar trebui să însoțească persoana vizată. Mai mult, s-a restrâns incidența așa numitor „afaceri judiciare”, care implicau deplasarea deținuților din centrul de detenție la sediul instanței (în multe cazuri, fiind vorba de cereri pe care nu și le însușeau) și care ar fi avut implicații negative în cazul în care aceștia aveau un loc de muncă, trebuind să lipsească uneori zile la rând pentru a se prezenta în fața unei instanțe din altă localitate.

Pe de altă parte însă, considerăm că această tehnologizare a modalității de audiere trebuie analizată și prin prisma respectării dreptului la apărare, mai ales prin raportare la relația avocat-client. În ipoteza în care avocatul se află în sala de judecată, iar clientul în centrul de detenție, de cele mai multe ori nu poate fi asigurată o confidențialitate a discuției. Cu toate că avocatului îi poate permis să rămână singur în sala de judecată, cu siguranță justițiabilul este în permanență urmărit și ascultat. În aceste condiții, confidențialitatea discuțiilor este grav afectată sau chiar inexistentă, ceea ce conduce la o încălcare a dreptului la un proces echitabil, așa cum este prevăzut de art. 6 din Convenția europeană a drepturilor omului.

Mai mult, nu de fiecare dată conexiunea realizată este excepțională, putând fi purtată o discuție fără întreruperi sau dificultăți de comunicare. În momentul în care există probleme de conectare sau pauze în transmiterea sunetului, nu mai putem discuta despre o comunicare eficientă între avocat și client, aceste aspecte reprezentând de multe ori piedici în procesul de

⁹ S. Stănilă, op. cit., p. 117.

realizare a unei apărări efective. Astfel, putem asista la întreruperea cercetării judecătorești din cauza unor pene de curent sau a conexiunii slabe, împrejurări care ar putea avea influențe negative asupra desfășurării procesului judiciar.

În acest context, considerăm că audierea prin intermediul videoconferinței prezintă anumite beneficii, însă își poate atinge pe deplin scopul doar în măsura în care lipsa unei întrevederi fizice este înlocuită de o comunicare clară între instanță și justițiabil, precum și între avocat și client, în condiții tehnice bune și care să asigure confidențialitatea convorbirilor.

2.4. Avocatura în contextul digitalizării

În ultima perioadă, digitalizarea și inteligența artificială au influențat relațiile de muncă, în foarte multe sectoare de activitate. Printre inovațiile ultimilor ani se regăsește și munca prin utilizarea platformelor digitale. Platformele online reprezintă „o formă de contractare care permite organizațiilor sau persoanelor fizice să acceseze alte organizații sau persoane fizice cu scopul de a îndeplini anumite sarcini sau de a oferi servicii specifice în schimbul unei sume de bani”¹⁰.

Platformele sunt apreciate drept motoare potențiale ale inovației și creșterii economice, care creează noi metode, tehnici și date ce cresc eficiența și productivitatea și permit proiectarea de noi produse și servicii¹¹.

Platformele digitale reprezintă practic aplicații mobile sau site-uri unde oferta se întâlnește cu cererea de servicii, fiind întâlnite în mai multe domenii de activitate, inclusiv în domeniul juridic¹². În ceea ce privește piața avocaturii, platformele online reprezintă un beneficiu atât pentru avocații care sunt înregistrați, cât și pentru persoanele care au nevoie de consultanță juridică online, oferind noi oportunități pentru ambele părți.

Spre exemplu, în una dintre platformele juridice existente pe piața românească¹³, consultațiile juridice se pot desfășura atât prin videoconferință, cât și prin mesaje scrise. Persoanele care accesează platforma caută avocați specializați care să le ofere răspunsuri în funcție de problema juridică pe care au întâmpinat-o. În funcție de specializarea fiecărui avocat, de zona țării în care activează, precum și de *review*-urile acordate, clienții aleg cu cine să înceapă o conversație online și, ulterior, o colaborare.

Un alt beneficiu oferit avocaților înregistrați pe platformă este reprezentat de centralizarea dosarelor și actualizarea acestora după fiecare termen de judecată, în sincron cu portalul instanțelor de judecată, *portaljust*.

¹⁰ Eurofound. Digital age. Platform work: Types and implications for work and employment, 2018, p. 2, apud *M. Gheorghe*, Munca prestată prin utilizarea platformei digitale. Consecințe asupra principiului egalității de tratament, în *Noile tehnologii - Consecințe asupra raportului de muncă*. Conferință Internațională de Dreptul Muncii - Sibiu, 2019, Universul Juridic, București, 2020, p. 167.

¹¹ *G. Casale*, Platformele digitale și dreptul muncii: noi provocări și perspective, în *Noile tehnologii - Consecințe asupra raportului de muncă*. Conferință Internațională de Dreptul Muncii - Sibiu, 2019, Universul Juridic, București, 2020, p. 302.

¹² *M. Gheorghe*, op. cit., p. 167.

¹³ În speță, *Avocatura*, <https://www.avocatura.com>.

În această eră a tehnologiei, avocații au la îndemână și spațiul virtual, unde căutarea informațiilor se realizează într-un mod facil, printr-un singur click. Există nenumărate articole publicate în mediul online care pot fi consultate, precum și grupuri dedicate comunicării între avocați, unde sunt abordate diverse teme de discuție din zona problemelor juridice întâmpinate. Astfel, volumul de muncă al avocaților este diminuat în mod substanțial, tehnologia contribuind atât la creșterea calității materialelor realizate, cât și la o rezolvare mai rapidă a sarcinilor.

Pe lângă platformele online de asistență juridică și larga răspândire a informațiilor de ordin juridic în mediul online, un alt beneficiu venit odată cu digitalizarea este reprezentat de platformele de jurisprudență¹⁴. Unele dintre aceste sisteme permit consultarea liberă a legislației românești în formă electronică și chiar a unei jurisprudențe anonimizate în condițiile în care din ce în ce mai multe hotărâri devin publice¹⁵. Avocații au la dispoziție baze de date cu hotărâri judecătorești din toată țara, ce pot fi consultate online. Astfel, se poate construi cu o mai mare ușurință o strategie de abordare a cazului, în urma cercetării raționamentelor și soluțiilor aplicate în dosare similare.

Cu toate acestea, avocații se pot lovi și de anumite dezavantaje derivate din mediul online. Spre exemplu, nu de fiecare dată se materializează conversațiile purtate prin intermediul platformelor online, în sensul încheierii unui contract de asistență juridică, cu consecința achitării unui onorariu. După ce persoanele care abordează avocatul primesc răspunsurile de care au nevoie, de multe ori consideră că problema lor a fost rezolvată, fără a mai fi nevoie să încheie un contract de asistență juridică. De asemenea, justițiabilii sau posibilii justițiabili își pot culege informațiile și singuri, prin accesarea internetului, considerând că nu mai au nevoie să consulte un avocat și să plătească un onorariu.

Astfel, pe lângă nenumăratele beneficii, răspândirea informațiilor juridice în mediul online are și consecințe negative atât asupra sistemului juridic, cât și asupra profesiei de avocat. De câte ori nu ați fost martorii unor procese în care justițiabilul se reprezintă singur, neavând însă cunoștințe juridice și necunoscând procedura în fața instanței de judecată?! În cazurile acestea, întrucât instanța trebuie să repete de mai multe ori problemele juridice puse în discuție, procedura este îngreunată și judecătorul este, de multe ori, enervat de situația creată și de atitudinea justițiabilului, timpul petrecut în sălile de judecată crescând în mod semnificativ.

Așadar, este evident impactul pozitiv pe care digitalizarea îl are asupra profesiei de avocat, însă accesul la informație este o sabie cu două tăișuri, justițiabilii având tendința să nu mai apeleze la serviciile de specialitate, ci să încerce să-și rezolve singuri problemele juridice, prin intermediul internetului.

Concluzii

Din punctul meu de vedere, inteligența artificială reprezintă o gură de aer proaspăt pentru profesia de avocat. Din teamă sau necunoaștere însă, în urma impactului noilor tehnologii, mulți prevăd sfârșitul profesiei de avocat, ceea ce este profund neadevărat.

¹⁴ Spre exemplu, rolii.ro, rejust.ro, jurisprudenta.com, lege5.ro, etc.

¹⁵ T. Ban, Viitorul digital al avocaturii între oportunitățile erei cibernetice și nevoia acută de securitate, Curierul Judiciar, Vol. XIX, nr. 6/2020, p. 342.

Digitalizarea ajută la amplificarea și simplificarea factorului decizional uman și nicidecum la înlocuirea acestuia de o mașinărie sau un sistem. În acord cu o altă opinie exprimată¹⁶, consider că un soft nu va oferi niciodată unui client un sentiment de încredere, dar acea tehnologie îi va putea ușura foarte mult munca avocatului, care se va putea concentra mai mult pe relația sa umană cu clientul.

Indiferent dacă acceptăm sau nu, inovațiile tehnologice se vor întrepătrunde cu înfăptuirea actului de justiție, iar ceea ce pot și trebuie să facă avocații este să accepte schimbările, să se adapteze acestora și să implementeze noile tehnologii, pentru a-și ușura munca și, implicit, viața. Schimbarea firească și naturală a justiției, dar și a modului în care se desfășoară profesiile juridice se va produce inerent, aceasta fiind indisolubil legată de evoluția societății.

Așadar, pentru a nu ne plasa împotriva curentului tehnologic, care îndubitabil va acapara lumea juridică, trebuie să schimbăm viziunea rigidă care este larg răspândită și să îmbrățișăm inteligența artificială și toate beneficiile cu care vine la pachet. Deși schimbarea poate fi privită drept o mare provocare, consider că viitorul sistemului juridic și, implicit, al avocaturii se va reflecta într-o sinergie perfectă între inteligența artificială și inteligența umană, iar dănuirea în timp și succesul fiecăruia vor fi în legătură directă cu modul în care vom reuși să ne adaptăm acestor schimbări.

Bibliografie

¹⁶T. Colțan, Viitorul profesiei de avocat în era digitală: între mituri și realitate, în Conferințele Baroului București: „Inteligența artificială, reconfigurarea sau sfârșitul profesiei de avocat?”, 15 iulie 2020.

1. *Ban Tiberiu*, Viitorul digital al avocaturii între oportunitățile erei cibernetice și nevoia acută de securitate, *Curierul Judiciar*, Vol. XIX, nr. 6/2020;
2. *Bănică Ruxandra Andreea*, Digitalizarea justiției în contextul pandemiei COVID-19 și implicațiile digitalizării asupra drepturilor constituționale, *Revista de Drept Constituțional*, nr. 2, 2020;
3. *Casale Giuseppe*, Platformele digitale și dreptul muncii: noi provocări și perspective, în *Noile tehnologii - Consecințe asupra raportului de muncă. Conferință Internațională de Dreptul Muncii - Sibiu, 2019, Universul Juridic, București, 2020*;
4. *Colțan Tudor*, Viitorul profesiei de avocat în era digitală: între mituri și realitate, în *Conferințele Baroului București: „Inteligența artificială, reconfigurarea sau sfârșitul profesiei de avocat?”*, 15 iulie 2020;
5. *Gheorghe Monica*, Munca prestată prin utilizarea platformei digitale. Consecințe asupra principiului egalității de tratament, în *Noile tehnologii - Consecințe asupra raportului de muncă. Conferință Internațională de Dreptul Muncii - Sibiu, 2019, Universul Juridic, București, 2020*;
6. Ghidului solicitantului IP19/2020 (MySMIS: POCA/837/2/3);
7. *Stănilă Sergiu*, Tehnologia informației și comunicațiilor în sistemul judiciar, *Revista Universul Juridic*, nr. 4, aprilie 2020.